

Innspill til Barnevoldsutvalget

Vi takker for muligheten til å komme med innspill til Barnevoldsutvalgets arbeid for å forebygge vold og omsorgssvikt mot barn og unge.

Sex og samfunn er landets største senter for seksuell og reproduktiv helse for unge. Vårt arbeid inkluderer blant annet poliklinikk med gratis tjenester for alle under 25 år, nasjonal chat-tjeneste, kursvirksomhet, hospiteringsordning for helsepersonell fra hele landet og seksualundervisning for alle 10. klasser tilhørende Oslo kommune.

Vi ønsker med dette å trekke frem et utvalg tiltak basert på våre erfaringer og vårt kompetansefelt, som vi mener kan være relevante for Barnevoldsutvalgets arbeid.

- Fra vår erfaring er balansegangen mellom taushetsplikt og meldeplikt utfordrende for mange som jobber med barn og unge. Vi ser viktigheten av, og behovet for, kurs og opplæring for å avklare hvilken plikt som gjelder i hvilke tilfeller.
- Helsedirektoratets anbefalte minimumsnorm for skolehelsetjenesten må oppfylles. Vi på Sex og samfunn tar imot mange unge som har forsøkt å oppsøke skolehelsetjenesten, men møtt en stengt dør. Innbyggere i Oslo er blant de få som har alternative valgmuligheter når skolehelsetjenesten er stengt. Mange gir opp etter den første stengte døren, og går ikke videre. Sex og samfunn anbefaler at midler til styrking av helsestasjoner øremerkes. Behovet for øremerking tydeliggjøres av undersøkelser som viser at over halvparten av midlene som ble delt ut for å styrke tjenestene i 2013 ble brukt til andre formål¹.
- Jordmortjenesten og –kapasiteten må styrkes. I takt med at jordmødres arbeidsoppgaver utvides, blant annet ved å bidra til å avdekke vold og overgrep mot gravide, må det sikres økt kapasitet. Vi anbefaler at jordmødre sikres opplæring og eventuell nødvendig kompetanseheving for å kunne påta seg nye oppgaver og samtidig at kapasitet styrkes slik at jordmødre har tilstrekkelig tid til å utføre oppgavene på forsvarlig vis.
- Det bør utarbeides en bemanningsnorm for den kommunale jordmortjenesten, inkludert en plan for opptrapping og gjennomføring. Det er mangel på jordmødre flere steder i landet, og en stikkprøve utført av NRK i juli i fjor viste at kun én av fem helsestasjoner i Oslo kunne tilby time hos jordmor innen de kommende ukene.² Aftenposten skrev i fjor høst at ventelisten i Oslo er så lang at man kan risikere å måtte i flere måneder for å få time hos jordmor.³ Samtidig melder Den norske jordmorforening at av 521

¹ <https://sykepleien.no/2014/01/halvparten-gikk-til-helsesostre>

² Hirsti, Kristine. – *Du kan få time i august. Oj, da er kanskje ungen ute?* Publisert: NRK 16.07.15.
http://www.nrk.no/norge/-du-kan-fa-time-i-august.-oj-da-er-kanskje-ungen-ute_-1.12456157

³ Dommerud, Tine. *Jordmormangel i hele landet.* Publisert: Aftenposten 11.08.15.
<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Jordmormangel-i-hele-landet-8120574.html>



Sex og samfunn

jordmorstillinger i kommunene er kun 109 av disse heltidsstillinger. Dette tilsvarer 1 av 5 stillinger.⁴

- Retningslinjene for barselomsorgen (2014) anbefaler hjemmebesøk av jordmor innen de første dagene etter hjemkomst fra barselavdeling. Under halvparten av kommunene svarer allikevel at de ikke gjennomfører hjemmebesøk innen tre dager⁵. Oppfyllelse av jordmortjenester, -dekning og barselomsorg er av stor betydning for avdekking av familier med særskilte behov og for oppfølging av utsatte barn fra tidlig i livet. I følge Folkehelseinstituttet er barn under ett år mest utsatt for alvorlig fysisk mishandling⁶. Jordmødre er i en unik posisjon til å fange opp mishandling og omsorgssvikt i de første leveårene.
- Sex og samfunn anbefaler styrking av seksualundervisningen. Vi anbefaler at seksualundervisning skal inn tidligere og oftere. Ved å snakke om temaer som kropp, grenser, relasjoner og identitet allerede i barnehagen styrkes barns begrepsapparat og eierskap til egen kropp. Barn får også med dette mulighet til å lære om positive uttrykksformer for kjærlighet, omtanke og omsorg, og til å legge et godt grunnlag for et positivt forhold til egen kropp og identitet. Forståelse og kunnskap om kropp og grenser og et godt begrepsapparat rundt dette kan være positive verktøy for å avverge eller rapportere om overgrep.
- Det er avgjørende at mennesker som jobber med barn og unge innehar kompetanse om vold og overgrep, inkludert tegn på utsatthet og utøvelse, hvordan snakke om dette og hvem man kan henvise til for videre hjelp og informasjon. Sex og samfunn anbefaler videre at temaet seksualitet og temaet å snakke om seksualitet, innføres som obligatoriske tema i utdanningsforløp for helsepersonell, sosionomer, ansatte i barnehage og skole, og andre som møter barn og unge i sin jobbhverdag.
- Vi anbefaler at det settes av midler til arbeid med psykisk helse på helsestasjoner og i skolehelsetjenesten. Dette arbeidet er viktig for å fange opp vold og omsorgssvikt, samt øvrige former for overgrep og forebyggings-/oppfølgingsarbeid knyttet til dette.
- Vi anser det som viktig at alle som jobber innenfor helsevesenet skal ha kunnskap om vold og overgrep. Dette er viktig både for at den utsatte skal møtes og ivaretas på en god måte uansett hvem de møter. Dersom man har gode erfaringer fra den første gangen man nevnte hendelsen eller hendelsene for noen, øker sjansen for å oppsøke videre hjelp på et senere tidspunkt. Sex og samfunn har erfaring med at mange oppsøker oss for konkrete forespørsler som å ta graviditetstest, sjekke seg for seksuelt overførbare infeksjoner eller for å få hjelp for andre behov, hvor det i løpet av samtalen kommer frem at personen har vært utsatt for ulike former for vold og/eller overgrep.

⁴ De Rosa, Maria. *Kun 1 av 5 jordmødre jobber heltid*. Publisert: Dagsavisen 31.08.15.

<http://www.dagsavisen.no/innenriks/kun-1-av-5-jordm%C3%B8dre-jobber-heltid-1.389840>

⁵ <https://www.nsf.no/vis-artikkel/2779742/10505/Jordmorforbundet-NSF-har-kartlagt-tilbud-om-hjemmebesok-av-jordmor-i-landets-kommuner.-Resultatet-er>

⁶ <http://nhi.no/forside/storst-risiko-for-barn-under-ett-ar-47396.html>



Sex og samfunn

Mange overgrepsofsatte kommer til oss i stedet for overgrepsmottaket; noen fordi de ikke vet om andre tilbud, andre fordi de har tatt et bevisst valg om ikke å benytte seg av hjelpetilbud som er direkte relatert til seksuelle overgrep.

- Sex og samfunn har gjennom ulike prosjekter identifisert et stort behov for kunnskap om kropp og seksualitet blant ulike grupper med minoritetsetnisk bakgrunn. Vi anbefaler at det settes inn tiltak for å styrke kunnskap og informasjon om kropp og seksualitet blant disse gruppene for å forebygge og følge opp vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn.

Maria Røsok
Daglig leder

Tore Holte Follestad
Assisterende daglig leder